

Poročilo z 39. Šmitkovega večera z doc. dr. Jernejem Mlekužem: *Nevarna razmerja: kako sem se zapletel z burekom, klobaso in slivovko*

Gaja Basaj

1.25 Drugi sestavni deli
DOI 10.4312/svetovi.4.2.111-112

V torek, 24. marca 2026, smo na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo obeležili 39. Šmitkov večer. Z gostom doc. dr. Jernejem Mlekužem smo se pogovarjale doc. dr. Veronika Zavratnik ter študentki Gaja Basaj in Lia Gerkman.

Doc. dr. Jernej Mlekuž je diplomiral na oddelkih za etnologijo in kulturno antropologijo ter geografijo na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, na oddelku za geografijo je tudi magistriral, doktoriral pa je na Fakulteti za podiplomski študij, na programu Interkulturni študiji – primerjalni študij idej in kultur. Danes deluje na Inštitutu za slovensko izseljenstvo in migracije ZRC SAZU. Tekom večera nam je predstavil svoje raziskovanje in knjižna dela, za katera je prejel številne nagrade. Njegovo delo opozarja, da je tudi predmetni svet nekaj, kar aktivno soustvarja družbene odnose, identitete in politične imaginarije.

Kratki predstavitvi gosta je sledilo uvodno vprašanje o začetkih njegove raziskovalne poti in o tem, kako so njegovo pozornost pritegnili predmeti. Med drugim smo izvedeli, kako je osrednji junak njegove doktorske disertacije postal sočen zavitek, ki mu je prinesel prepoznavno ime – dr. Burek. Pozneje je njegovo zanimanje vzbudila kranjska klobasa kot simbol slovenstva in nacionalne identitete. Ukvarjal se je tudi s slivovko v kontekstu jugoslovanske skupnosti in konstrukcije pripadnosti v vsakdanjem življenju, pri čemer se je osredotočil na pomen vsakdanjih praks pri oblikovanju narodne identitete.

Njegov pristop veliko pozornost posveča vlogi materialnosti. Vsakdanje življenje opazuje prek predmetov in hrane, vendar materialne kulture ne postavlja v ospredje, temveč jo razume kot prizmo, ki razkriva simbolne pomene, razmerja moči, pripad-

nosti in identitete. Mlekuž je poudaril velik pomen opazovanja predmetnega sveta, ki se pogosto zdi samoumeven. Prav vsakdanji predmeti so lahko močno nabiti s pomeni in tako ponujajo bogate uvide v družbeno življenje, zato pri raziskovanju velja pozornost nameniti tudi njim.

Metoda Mlekuževega dela je včasih eksperimentalna, včasih bolj strukturirana. Preizkuša in uporablja različne digitalne in klasične raziskovalne metode, ki so pri preučevanju bureka med drugim obsegale opazovanje skupine dijakov, ki hodijo na »ultra masten burek«, ter pogovore s pripadniki urbane scene in celo burekopeki. Pri ukvarjanju s tematiko kranjske klobase se je avtor namenoma osredotočil na časopisne vire kot "tretjerazredni" vir zgodovine. Svoja znanstvena spoznanja je strnil v delu *Kranjsko klobasanje: slovenska zgodovina, kot jo pišejo packe kranjske klobase na časopisnem papirju* (2017), pa tudi v delu *Venček domačih: predmeti, Slovencem sveti* (2015).

V nedavno izdani monografiji *Bratstvo in slivovka: C₂H₅OH z zaslugami za narod* (2026) je uporabljal kombinacijo analize časopisja in dodatnih usmerjenih raziskav. Kako je ta metodologija porodila nova znanstvena odkritja, je predstavil v nadaljevanju večera. V novem delu želi predstaviti drugačno zgodovino opojnega žganja. Slivovko obravnava kot gradnik jugoslovanske skupnosti, ki je sčasoma pridobil vse bolj prepoznavno vlogo tudi v institucionalnih kontekstih, prevzel vlogo nacionalne pijače ter s tem postal predmet nacionalnega ponosa.

Gost je prepoznaven po edinstvenem načinu pisanja; njegova dela so polna humornega podtona in sočnih besed. Avtor pisanja ne razume zgolj kot suhoparno orodje za pretvarjanje informacij v tekst, temveč

kot pomemben del procesa raziskovanja in interpretacije: »Knjiga, ki govori o svetu alkohola, se mora tudi sama majati kot človek po štirih kozarcih slivovke.«

V nadaljevanju smo predstavili Mlekužev novi projekt MIGRAtHING, ki povezuje področji materialne kulture in migracij. Projekt se ukvarja z materialnostjo na balkanski migrantski poti, kar predstavlja kompleksen raziskovalni kontekst. Kljub temu lahko materialnost tudi v tem primeru razkriva veliko.

Ob koncu večera je gost odgovoril na vprašanje, kaj bi najraje počel, če ne bi bil raziskovalec, ter poslušalkam in poslušalcem razkril nekatere obete za prihodnost.

Devetintrideseti Šmitkov večer je potekal v sproščenem vzdušju in se tradicionalno zaključil ob dobri jedi in pijači.